

в екстремальних подіях нацистської окупації: до питання мотивацій дій та вчинків // Проблеми історії Голокосту. – 2013. – № 6. – С. 26–57.

10. Візель Елі Ніч [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwibzL7cnKHOAhXsE5oKHVrCBawQFggcMAA&url=http%3A%2F%2Froyallib.com%2Fbook%2Fvizeleli%2Fnoch.html&usq=AFQjCNE-aSLs4yyUa_zbDl1ToRKyVqsMaQ

11. Голокост в Україні (1941–1944). Словник-довідник. Київ : ФОП «Іваненко С. В.», 2012. – 92 с.

12. Давлетов Олександр. Підготовка «покоління вовків»: вишкіл майбутніх вояків Голокосту (Нариси молодіжної політики НСДАП у 1922–1939 рр.) – Дніпропетровськ : Інститут «ТКУМА», 2015. – 280 с.

13. Ємельянов В. Ніжинський «Бабин Яр» // Євреї в Ніжині. – Ніжин : Просвіта, 2001. – 179 с.

14. Історія скорботи і героїзму (Методичний посібник з історії Голокосту). Запоріжжя : «Прем'єр», 2004. – 94 с.

15. Кабанчик І. Б. Євреї в Україні // Учебно-методические материалы. Львів. – 2004. – 232 с.

16. Календар знаменних і пам'ятних дат по місту Ніжину на 2011 рік. – Ніжин : НЦМБ, 2011. – 29 с.

17. Книга памяти евреев Черниговщины, погибших в годы Второй мировой войны. – Ніжин : «Аспект-Поліграф», 2003. – 455 с.

18. Круглов О. Без жалю та сумнівів. Документи про злочини оперативних груп і команд поліції безпеки і СД на тимчасово окупованій території СРСР у 1941–1944 рр. Частина III. – Дніпропетровськ : ПП «Ліра ЛТД», 2009. – 283 с.

19. Круглов О. Трагедія Бабиного Яру в німецьких документах. Дніпропетровськ : ПП «Ліра ЛТД», 2011. – 147 с.

20. Круглов О. Участие немцев в спасении евреев в Украине в 1941–1944 гг. // Проблеми історії Голокосту. – 2013. – № 6. – С. 193–214.

21. Круглов О. Хроніка Голокосту в Україні 1941–1944. Дніпропетровськ : «Прем'єр», 2004. – 207 с.

22. Мень М. Євреї Нежинщини 1941–2005. – Нежин : ПП Лисенко М. М., 2006. – 295 с.

23. Нацистський «Новий порядок» в містах України: збірка фотографій та документів з фондів Музею «Пам'ять єврейського народу та Голокосту в Україні». – Дніпропетровськ : Інститут «Ткума», ПП «Ліра ЛТД», 2015. – 336 с.

24. Ніжин: древній і завжди юний. Добірка матеріалів досліджень з історії краєзнавства та топоніміки Ніжина за останні роки ХХ століття. Ніжин: «Аспект-Поліграф», 2004. – 383 с.

25. Ніжин: із глибини віків... Матеріали з краєзнавства Ніжина. Ніжин : «Аспект-Поліграф», 2008. – 427 с.

26. Проблеми історії Голокосту: науковий журнал. – Випуск № 5. – Дніпропетровськ : Інститут «ТКУМА»; ПП «Ліра ЛТД», 2010. – 195 с.

27. Проблеми історії Голокосту: науковий журнал. – Випуск № 6. – Дніпропетровськ : Інститут «ТКУМА»; ПП «Ліра ЛТД», 2013. – 232 с.

28. Проблеми історії Голокосту: науковий журнал. – Випуск № 7. – Дніпропетровськ : Інститут «ТКУМА»; ПП «Ліра ЛТД», 2015. – 116 с.

29. Рубан Т. Праведник народів світу – Устинія Іванівна Петренко. Ніжинська старовина. – Випуск № 21. – Ніжин, 2016. – С. 106–113.

30. Уроки Голокосту у творчих роботах вчителів учасників освітніх програм Інституту «Ткума». – Дніпропетровськ : ПП «Ліра ЛТД», 2015. – 134 с.

31. Інтернет-ресурси.

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ ТЕМИ: «ПЕРШІ КНЯЗІ» Вступ до історії України, 5 клас

Ігор КОЛЯДА, професор кафедри методики навчання суспільних дисциплін і гендерної освіти
НПУ ім. М. П. Драгоманова, доктор історичних наук;
Роман СПІРІДОНОВ, м. Київ

Мета:

- закріпити знання учнів про історичні постаті перших князів в історії Київської Русі IX–X ст. та їхньої діяльності;
- продовжити формування навичок роботи з лінією часу, розрізняти історичні факти, події, складати історичні портрети, вести термінологічний словник, працювати з контурною картою;
- виховувати пізнавальний інтерес до історії України, патріотизм та гордість за історичне минуле українського народу, плановитість ставлення до пам'яток історії та культури України.

Навчально-методичне забезпечення: Власов В., Данилевська О. Вступ до історії України. – К. : Генеза, 2005. – 247 с.;

Власов В. Робочий зошит Історія України 5 клас. Нова програма. – К. : Генеза, 2013. – 17 с.;

Власов В., Євтушенко Р., Островський В. Методика викладання курсу «Вступ до історії України. 5 клас» : посібник для вчителя (методичні рекомендації, календарне планування, розробка уроків). – К. : Літера ЛТД, 2006. – 192 с.;

Шашура Л. Нестандартні уроки з історії України та всесвітньої історії в школі : навч. метод. посібник. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2005. – 64 с.;

Саладін І. М., Саладіна Н. А. Історія України 5 клас. Збірник завдань для тематичного оцінювання навчальних досягнень учнів : методичні рекомендації. – Х. : Ранок; Світ дитинства, 2001. – 32 с.;

Кондаков М. В., Гісем Н. М. Історія України : дидактичні матеріали (тести та диктанти) : 5 клас. – К. : ПП «Компанія «Актуальна Освіта», 1998. – 32 с.;

Дорогами і стежками історії України : зб. худ. творів : для мол. та сер. віку / Автор-упорядник Слабошпицький М. Ф. – К. : Школа, 2002. – 224с. : іл. – (Хрестоматія школяра);

Ісаєв Д. В. Атлас «Історія України. 5 клас». – К. : Картографія, 2013. – 26 с.;

Ісаєв Д. В. Контурна карта «Історія України. 5 клас». – К. : Картографія, 2013. – 26 с.

Тип уроку: урок корекції знань.

Вид уроку: історичний турнір.

Хід уроку

I. Організаційний момент (перевірка присутніх, підготовка робочого місця та матеріалів для уроку, озвучення правил гри).

Правила гри: турнір охоплює 6 етапів. Учні у класі заздалегідь поділені на три команди – князів, бояр та дружинників, обираються капітани.

Команда «Князі», емблема:

Команда «Бояри», емблема:

Команда «Дружинники», емблема:

Для кожної команди призначено певні етапи: команда «Князі» (1, 4), команда «Бояри» (2, 5), команда «Дружинники» (3, 6). Призначається ведучий турніру з учнів класу. Завдання у турнірі розташовані у порядку підвищення складності. Ведучий зачитує завдання і запитання до нього. Учні мають час на відповідь відповідно до регламенту. Обираються журі з учнів класу (3 особи) для підрахунку балів та рецензування відповідей учасників команд.

II. Початок турніру.

Етап № 1 для команди «Князі»: «Чи знаєш ти, хто?».

- Прибив щит на воротах Константинополя. (Князь Олег).

- Здійснив два невдалі походи проти Візантії. (Князь Ігор).

- Був убитий в результаті змови. (Князь Аскольд).

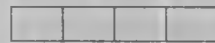
- Спалила Іскоростель. (Княгиня Ольга).

Регламент: Етап № 1 – «Чи знаєш ти, хто?». Етап складається з 4 фактів, які необхідно зіставити з історичними постатями. Учаснику команди «Князі» дається 1 хв на відповідь (усього 4 хв). Обговорення питання – 15 сек.

Рецензування: учасник дав правильну ствердну відповідь – 1 бал, учасник дає неправильну відповідь – 0 балів, учасник не вкладається у час – 0 балів.

Етап № 2 для команди «Бояри»: «Зашифроване слово».

З	И	І	Ї	Й	К	Л	М	Р
А	Б	В	Г	У	Д	Е	Є	Ж
Н	С	О	П	Р	С	Т	У	Ф
Х	Ц	Ч	Ь	Ш	Щ	Ю	Я	Ъ

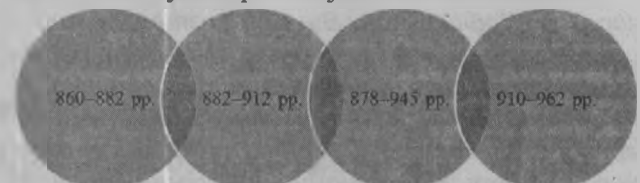

(Відповідь: Русь).

Регламент: Етап № 2 – «Зашифроване слово». Етап складається з таблиці, у якій подані літери. Ведучий зачитує речення: «Комплексна назва для держави – Київська...». Необхідно продовжити слова ведучого вибираючи літери із поданої таблиці. Учасникові виділяється 4 хв на завдання. Обговорення – 1 хв.

Рецензування: учасник правильно називає всі літери і дає ствердну відповідь – 2 бали, учасник дає неправильну відповідь і не називає правильно жодну літеру – 0 балів, учасник не вкладається в час – 0 балів.

Етап № 3 для команди «Дружинники» робота з лінією часу: «Стрибки у часі».

Аскольд – Олег – Ігор – Ольга

Регламент: Етап № 3 – «Стрибки у часі». Етап складається з декількох кіл, розташованих у ліній. Необхідно співставити імена князів і період, коли вони перебували при владі. Учасникові на відповідь виділяється 1 хв (всього 4 хв), обговорення – 15 с на запитання.

Рецензування: учасник правильно співставляє всі імена та періоди – 8 балів, учасник правильно співставляє двох князів і два періоди – 4 бали, учасник не співставляє жодне з імен та періодів – 0 балів, учасник не вкладається у час – 0 балів.

Етап 4 для команди «Князі»: «Творець історії України».

1. Ця правителька хоч і жорстоко помстилася за смерть свого чоловіка, але потім встановила розмір данини підлеглим народам. Прийняла християнську віру. (Ольга)

2. Легенда розповідає, що смерть цього князя була страшною. Древляни нагнули дві високі сосни, прив'язали його до верхівок і пустили ті сосни. Так вони помстилися жадібному князю. (Ігор).

3. Цей новгородський князь зібрав дружину й пішов до Києва. Убив київських князів Аскольда і Діра і сам став правити в Києві. Сказав: «Хай буде се матір'ю городам руським». (Олег).

4. Окрім дипломатичного визнання держави Русі, результатом походів на Візантію було запровадження у державі християнства. Цей факт засвідчили багато джерел. (Аскольд).

Регламент: Етап № 4 – «Творець історії України». Етап передбачає 4 інформаційні довідки, у яких подано коротку інформацію про правителя. Ведучий зачитує довідку, а учасник має назвати правителя до якого підходить дана теза. Учасник має 1 хв на відповідь, обговорення – 15 с на тезу.

Рецензування: учасник правильно називає усіх правителів – 4 бали, учасник правильно називає декілька правителів – від 2 до 3 балів, учасник не називає жодного правителя – 0 балів, учасник не вкладається у час – 0 балів.

Етап № 5 для команди «Бояри». Обрати із пропонованих те зображення, про яке йде мова в уривку із твору Царгородські дива:

«Особливо вражав русичів головний собор Царгорода – Софіївський. Він був розташований у центрі візантійської столиці та призначався для імператорських церемоній. Всередині собор прикрашали полірований мармур, різьблені колони, безліч витворів зі срібла, золота, коштовного каміння. Надзвичайне враження справляв урочистий хоровий спів».

А.

Б.

В.

Регламент: Етап № 5 – «Царгородські дива». Ведучий зачитує уривок. Учні дається 4 хв для того аби зобразити усі елементи, про які йшлося в уривку, обговорення – 1 хв.

Рецензування: учасник називає правильну відповідь – 5 балів, учасник не називає правильну відповідь – 0 балів, учасник не вкладається у час – 0 балів.

Етап № 6 для команди «Дружинники». Робота з контурною картою: «Чарівна карта».

Регламент: Етап № 6 – «Чарівна карта». На поданій карті зображено вектори походів перших руських князів на Царгород. Учаснику необхідно буде за допомогою кольорових олівців на заздалегідь підготовленій контурній карті позначити наступне: походи князя Аскольда, походи князя Ігоря, походи князя Олега і вказати дату. Учасникові дається 8 хв, обговорення – 2 хв.

Рецензування: учасник правильно зображає вектори і вказує дати – 7 балів, учасник правильно вказує вектори, проте без дат – 4 бали, учасник неправильно вказує вектори, проте називає дати – 3 бали, учасник не вказує вектори і дати – 0 балів, учасник не вкладається у час – 0 балів.

Етап № 7 – «Увіковічена пам'ять». Капітанам команд пропонуються пам'ятники видатних правителів Русі. Капітану команди пропонується правильно вказати правителя Русі та скласати його історичний портрет.

А.

Б.

В.

Регламент: Етап № 7 – «Увіковічена пам'ять». Капітану команди пропонується вказати ім'я правителя та подати історичний портрет. Капітанові команди виділяється до 5 хв на відповідь, 1 хв – на обговорення.

Рецензування: капітан називає правильну відповідь – 6 балів, капітан подає неповну відповідь – від 2 до 4-х балів; капітан не називає правильну відповідь – 0 балів, капітан не вкладається у час – 0 балів.

III. Підбиття підсумків уроку (журі підраховує бали команд і оголошує їх). Учителю виставляє бали учням, ведучому та журі (не менше 8). Акцентує увагу на матеріалі, який необхідно повторити.

IV. Домашнє завдання.

1. За допомогою картону, клею і кольорового паперу створити колаж із зображенням князів Олега та Ігоря, приклад можна взяти із малюнків, які подані у § 6.

2. Скласти ребуси та кросворд з іменами князів, їх походів, битв.

3. Повторити § 6, С. 43–48 за підручником В. Власова, О. Данилевської Вступ до історії України.

УВАГА!

**Не забудьте передплатити наш журнал
«Історія в рідній школі» на 2017 р.**